

21 Απριλίου 2017

Σαν σήμερα το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου 1967

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Στρατιωτικό κίνημα, που εξερράγη τα ξημερώματα τις 21ης Απριλίου 1967, με επικεφαλής τον ταξίαρχο Στυλιανό Παττακό και τους συνταγματάρχες Γεώργιο Παπαδόπουλο και Νικόλαο Μακαρέζο. Κατέλυσε το δημοκρατικό πολίτευμα στην Ελλάδα και επέβαλλε μία στυγνή δικτατορία, που διήρκεσε επτά χρόνια.

Η χώρα την εποχή εκείνη βρισκόταν ουσιαστικά σε προεκλογική περίοδο. Οι εκλογές είχαν προκηρυχθεί για τις 28 Μαΐου και την εξουσία ασκούσε από τις 3 Απριλίου η ΕΡΕ, με πρωθυπουργό τον αρχηγό της Παναγιώτη Κανελλόπουλο, έχοντας τη συναίνεση του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης Γεωργίου Παπανδρέου και του Βασιλιά Κωνσταντίνου. Γεγονός των ημερών ήταν η συναυλία των Rolling Stones στο γήπεδο του Παναθηναϊκού (17 Απριλίου), που όμως διαλύθηκε από την Αστυνομία, προς μεγάλη απογοήτευση των αθηναίων ροκάδων, που θα έβλεπαν ένα συγκρότημα – θρύλο στην ακμή της δημιουργικότητάς του.

Διάχυτη ήταν η πεποίθηση ότι τις επερχόμενες εκλογές θα κέρδιζε η Ένωση Κέντρου και θα επανερχόταν θριαμβευτικά στην εξουσία υπό τον Γεώργιο Παπανδρέου. Πολλοί ήλπιζαν ότι θα ετίθετο ένα τέλος στη διετή πολιτική ανωμαλία, που έμεινε στην ελληνική ιστορία ως «Αποστασία» και σηματοδοτήθηκε με την παραίτηση του λαοπρόβλητου πρωθυπουργού Γεωργίου Παπανδρέου (είχε λάβει το 52,2% στις εκλογές του 1964) στις 15 Ιουλίου 1965, μετά τη σύγκρουσή του με τον βασιλιά Κωνσταντίνο.

Στα δεξιότερα του πολιτικού φάσματος, ένα τμήμα της ΕΡΕ ζητούσε ένα «λοχία» για να σώσει τη χώρα από τον αναρχοκομμουνισμό. Για τη μετεμφυλιακή Δεξιά της προδικτατορικής περιόδου, κομμουνιστές ήταν εν ευρεία έννοια και οι κεντρώοι και οπωσδήποτε ο απρόβλεπτος Ανδρέας Παπανδρέου, που ήταν το ανερχόμενο αστέρι στην πολιτική σκηνή και εκινείτο αριστερότερα από το κόμμα του, την Ένωση Κέντρου.

Οι στρατηγοί, το Παλάτι, κάποιοι πολιτικοί της Δεξιάς και οι Αμερικανοί καλόβλεπαν μία μικρής διάρκειας συνταγματική εκτροπή, που θα επανέφερε την πολιτική κατάσταση στη σωστή ρότα, δηλαδή στην εναλλαγή στην εξουσία της Δεξιάς και ενός μετριοπαθούς Κέντρου. «Η Χούντα των Στρατηγών» έμεινε στα σχέδια, καθώς τους πρόλαβαν με το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου οι μικροί αξιωματικοί, με πρόσχημα τον κομμουνιστικό κίνδυνο. Τέτοια περίπτωση δεν διαφαινόταν στον ορίζοντα, καθώς η ΕΔΑ, που εκπροσωπούσε την κομμουνιστική Αριστερά (το ΚΚΕ ήταν εκτός νόμου), κινούνταν στο 11,80% των ψήφων στις εκλογές του 1964, σε σχέση με το 24,43% του 1958.

Πρέπει, όμως, να συνυπολογίσουμε ότι βρισκόμασταν 17 χρόνια από τη λήξη του Εμφυλίου Πολέμου και στην κορύφωση του Ψυχρού Πολέμου, όσον αφορά τον

διεθνή περίγυρο. Ο στρατός ήταν πανίσχυρος, με παράδοση επεμβάσεων τον 20ο αιώνα, οι Αμερικανοί θεωρούσαν φέουδό τους την Ελλάδα, το δεξιό παρακράτος ήταν ισχυρό (Δολοφονία Λαμπράκη) και το Παλάτι ήταν ένας αυτόνομος πόλος εξουσίας, «που δεν βασίλευε, αλλά κυβερνούσε». Οι πολιτικοί που κυβέρνησαν αυτά τα 17 χρόνια (Πλαστήρας, Παπάγος, Καραμανλής και Παπανδρέου), ασχολήθηκαν κυρίως με την ανοικοδόμηση της χώρας και την οικονομική ανάπτυξη, παρά με το «βάθεμα και το πλάτεμα» των δημοκρατικών θεσμών και την εξάλειψη των μνημών του Εμφυλίου.

Το πραξικόπημα, «Επανάσταση» για τους θιασώτες του, εκδηλώθηκε τις πρώτες πρωινές ώρες της 21ης Απριλίου. Λίγες ώρες πριν, είχε ολοκληρωθεί η συνεδρίαση του Υπουργικού Συμβουλίου και τα μέλη του αποχώρησαν για τα σπίτια τους, χωρίς να έχουν ιδέα για το τι θα επακολουθούσε. Ανάμεσά τους και ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας, Παναγιώτης Παπαληγούρας.

Η τριάδα των Παπαδόπουλου, Παττακού και Μακαρέζου, μπορεί να ήταν άσοι στη συνωμοσία, αλλά εκμεταλλεύτηκαν τον βαθύ ύπνο των δημοκρατικών κυβερνήσεων και φρόντισαν να τοποθετήσουν στις πιο νευραλγικές θέσεις του στρατεύματος ανθρώπους μνημένους στα σχέδιά τους. Τους βοήθησε, επίσης, το γεγονός ότι μέσα στην Αθήνα υπήρχαν μεγάλες μάχιμες μονάδες, όπως το Κέντρο Εκπαιδύσεως Τεθωρακισμένων, που βρισκόταν στη σημερινή Πολυτεχνειούπολη, με διοικητή τον ταξίαρχο Παττακό.

Από εκεί βγήκαν τα πρώτα τανκς στις 2 τα ξημερώματα, για να καταλάβουν όλα τα στρατηγικά σημεία της πρωτεύουσας (Βουλή, Υπουργεία, ΕΙΡ, ΟΤΕ, Ανάκτορα). Την ίδια ώρα, ο συνταγματάρχης Ιωάννης Λαδάς εξαπέλυε πιστές στο κίνημα δυνάμεις για να συλλάβουν το σύνολο της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας. Οι πραξικοπηματίες έβαλαν σε εφαρμογή το ΝΑΤΟικό σχέδιο «Προμηθεύς», για την αντιμετώπιση του κομμουνιστικού κινδύνου, με αποτέλεσμα να κινηθούν όλες οι στρατιωτικές μονάδες της Αττικής. Μεγάλη ήταν η συμβολή του διοικητή της Σχολής Ευελπίδων, Δημήτρη Ιωαννίδη, ο οποίος κινητοποίησε το τάγμα της σχολής και τη Στρατιωτική Αστυνομία (ΕΣΑ).

Μία από τις πρώτες ενέργειες των συνωμοτών ήταν να συλλάβουν τον αρχηγό του ΓΕΣ αντιστράτηγο Σπαντιδάκη και να τον αντικαταστήσουν με τον ομοιόβαθμό του Οδυσσέα Αγγελή, που ήταν μνημένος στο κίνημα. Ο νέος αρχηγός του Στρατού έδωσε εντολή σε όλους του μεγάλους στρατιωτικούς σχηματισμούς να εφαρμόσουν το σχέδιο «Προμηθεύς» κι έτσι να εξασφαλισθεί η υπακοή του στρατεύματος σε όλη τη χώρα.

Η μοναδική ενέργεια για να αντιμετωπιστεί εγκαίρως το πραξικόπημα έγινε από

την πλευρά του Υπουργού Δημόσιας Τάξης, Γεωργίου Ράλλη, ο οποίος προσπάθησε να επικοινωνήσει με τον ταξίαρχο Ορέστη Βιδάλη για να κινητοποιήσει το Γ' Σώμα Στρατού στη Θεσσαλονίκη. Δεν πρόλαβε, αφού το σχέδιο «Προμηθεύς» είχε ήδη τεθεί σε εφαρμογή, με αποτέλεσμα ο ταξίαρχος Βιδάλης να μην λάβει ποτέ το σήμα του Γεωργίου Ράλλη.

Ο αιφνιδιασμός ήταν πλήρης και στις 3:30 τα ξημερώματα της 21ης Απριλίου το στρατιωτικό κίνημα είχε επικρατήσει και μάλιστα αναίμακτα. Νωρίς το πρωί, το ραδιόφωνο ΕΙΡ έπαιζε εμβατήρια και δημοτικά άσματα και οι αγουροξυπνημένοι Έλληνες άκουγαν τα πρώτα «Αποφασίζομεν και Διατάζομεν» των δικτατόρων, που ήταν η απαγόρευση των συγκεντρώσεων άνω των τριών ατόμων. Με συντακτική πράξη κατά τη διάρκεια της ημέρας ανεστάλησαν οι διατάξεις του Συντάγματος και ματαιώθηκαν οι εκλογές της 28ης Μαΐου 1967.

Αιφνιδιασμένοι από τις εξελίξεις φαίνεται να ήταν και οι Αμερικανοί, που δεν περίμεναν την κίνηση του Παπαδόπουλου. Τον πρεσβευτή των ΗΠΑ στην Αθήνα Φίλιπ Τάλμποτ ξύπνησε ο ανιψιός του πρωθυπουργού Κανελλόπουλου, Διονύσης Λιβανός, και του ανακοίνωσε την είδηση. Όταν μετά από λίγες μέρες ο Τάλμποτ είπε στο σταθμάρχη της CIA στην Αθήνα, Τζακ Μέρι, ότι το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου ήταν ο βιασμός της Ελληνικής Δημοκρατίας, αυτός του απάντησε κυνικά: «Μα, πως είναι δυνατόν να βιάσεις μία πόρνη;..»

Όνο δύο πρωινές εφημερίδες πρόλαβαν να περιλάβουν στην ύλη τους την εκδήλωση του πραξικοπήματος. Η «Καθημερινή» στην πρώτη της σελίδα είχε ένα μονόστηλο με τίτλο «Την 2αν πρωινήν εξερράγη στρατιωτικόν κίνημα. Συνελήφθησαν πολιτικοί άνδρες», ενώ η «Αυγή» πάνω από τον τίτλο της έγραφε: «Συνελήφθησαν από στρατιωτικούς οι Μ. Γλέζος, Λ. Κύρκος, Α. Παπανδρέου. Ασυνήθιστες κινήσεις στρατιωτικών και αστυνομικών δυνάμεων».

Στις 7 το πρωί, η ηγεσία των πραξικοπηματιών επισκέφθηκε στα Ανάκτορα του Τατοΐου τον Κωνσταντίνο και του ζήτησε να ορκίσει την κυβέρνησή τους. Η περιοχή ήταν περικυκλωμένη από τανκς για να μην υπάρξει περίπτωση δυναμικής αντίδρασης από τον άνακτα. Ο βασιλιάς, παρά την προτροπή του συλληφθέντα πρωθυπουργού Παναγιώτη Κανελλόπουλου να αντισταθεί, συμβιβάστηκε μαζί τους «για να μην χυθεί αίμα ελληνικό» και αργά το απόγευμα όρκισε την κυβέρνηση, με πρωθυπουργό τον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου Κωνσταντίνο Κόλλια. Επρόκειτο βέβαια για πρωθυπουργό - μαριονέτα, αφού τα νήματα κινούσε ο ισχυρός άνδρας του κινήματος, συνταγματάρχης Γεώργιος Παπαδόπουλος. Ο συλληφθείς και αποπεμφθείς αρχηγός του ΓΕΣ Γρηγόριος Σπαντιδάκης, άνθρωπος του βασιλιά, όπως και ο Κόλλιας, προσχώρησε στους κινηματίες και ανέλαβε Υπουργός Εθνικής Άμυνας.

Την ίδια μέρα άρχισαν και οι συλλήψεις απλών πολιτών, ενώ είχαμε και τα πρώτα θύματα. Τα όργανα της Χούντας δολοφονούν στον Ιππόδρομο, που είχε μετατραπεί σε στρατόπεδο συγκέντρωσης, το στέλεχος της ΕΔΑ Παναγιώτη Ελή, ενώ ένας στρατιώτης πυροβολεί τη νεαρή Αθηναία Μαρία Καλαυρά, γιατί δεν υπάκουσε στις διαταγές του. Δέκα ημέρες αργότερα, η Χούντα ανακοίνωσε ότι οι συλληφθέντες ανέρχονταν σε 6509 άτομα, στη συντριπτική τους πλειονότητα αριστερών πεποιθήσεων.

Η Ελλάδα από την 21η Απριλίου 1967 μπήκε στο «γύψο», κατά την έκφραση του Παπαδόπουλου, για 7 χρόνια, 3 μήνες και 3 μέρες. Η Δικτατορία κατέρρευσε σαν χάρτινος πύργος στις 23 Ιουλίου 1974, μετά το εγκληματικό πραξικόπημα στην Κύπρο και την τουρκική εισβολή στη Μεγαλόνησο. Η κατάργηση των στοιχειωδών ελευθεριών, οι φυλακές, οι εξορίες και τα βασανιστήρια, οι δολοφονίες των αντιπάλων του καθεστώτος, ο πνευματικός και πολιτιστικός μεσαίωνας, αλλά και η Κυπριακή τραγωδία, καταγράφουν τη Χούντα των Συνταγματαρχών ως μία από τις μελανότερες στιγμές της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας.

Πηγή: sansimera.gr